

Arkeologstigen

Arkeologstigen upp på Högberget vid Jävre leder dig inte bara till en vandring i förfädernas fotspår till Piteås och länets finaste fornlämningar, utan också till en vidunderlig utsikt över södra Piteå skärgård. Huvudleden "Arkeologstigen" är 7,5 km, och det finns två kortare rundor om vardera 2 km, Lillbergsrundan och Sandholmsrundan.

Den av Norrbottens Museum märkta och uppskyldade led tar dig till fornlämningar från brons- och järnåldern i form av offerstenar, gravrösen och labyrinter. Vid Bokmyrberget ovanför Getviken öster om Jävre, finns två gravar. Intill gravsättningarna har arkeologer funnit boplatsmaterial. Det så kallade Jävresmycket hittades här på 60-talet. Det härrör från Volga-Kama området i Ryssland och kan dateras till 500-talet e. Kr. Det tyder på att människorna i Jävre skärgård under folkvandringstid hade kontakter med människor från öster.

Gravarna, s.k. Kuströsen, är uppbyggda av stenar utan jordtäcke som burits från närmsta klapperstensfält och ligger ofta på berghäll eller moränhöjd. Det största gravröset med 18 m diameter ligger på Högberget, 85 m.ö.h., och är troligen från bronsåldern, 3 500 år sedan. Då den byggdes var Högberget en kilometerstor ö och graven placerad 45 m höjd över havet. Intill ligger en fin labyrint 9 m i diameter med sex cirklar, daterat till 1200-talet. Labyrinternas betydelse är okänd, men de förekommer i Norrlands kusttrakter. Kanske anlades de för att bringa god fiskelycka.

Gravarna ligger oftast i grupper om flera men förekommer också enskilt. På Sandholmsberget finns 6 stensättningar och rösen och på Lillberget 7 gravrösen, samtliga ligger på 35-40 m.ö.h. Stensättningar kan vara runda, skeppsformiga eller ovala och är lägre än röset. Den här typen av gravar är vanliga från bronsåldern och finns i stora delar av landet. Men gränsen norrut går ungefär vid Pite älv. Folket som begravde sina döda på det här sättet vistades i trakterna kring Jävre och Hemmingsmark norrut mot nuvarande Svensbyn. Norr om Pite älv blir gravskicket mycket ovanligt.

På Sandholmsberget finns även en ovanlig offersten, den "liggande hönan" som består av ett stort flyttblock som lagts på tre mindre stenar.

Upp på Högberget finns en rastplats med eldstad. Området kring arkeologstigen, och speciellt Högberget påminner om Ronjarövardottelandskap med mossbeklädda stenar, stora granar, spännande klippavsatser, hemlighetsfulla grottor och en "ravin" som påminner om Mattisborgravinen i miniatyr. Området har tydliga spår efter försvunna landskap. Rullstensfält och kalspolade klippor vittnar om havets bränningar för tusentals år sedan.

Vandringen på Arkeologstigen kan på grund av brantheten vara lite krävande. Du kan börja vandringen vid turiststationen i Jävre, eller vid parkeringsplatsen längre söderut invid E4an (uppskyldt infart), alternativt köra in en skogsbilväg förbi tennisbanan i Jävre upp mot baksidan av Högberget, där det finns en parkering med eldstad. Härifrån är det bara ca 1 km upp till toppen på Högberget.

